

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Rahvusvahelise kaubanduse komisjon

2010/2203(INI)

20.12.2010

RAPORTI PROJEKT

Euroopa Liidu tulevane rahvusvaheline investeerimispoliitika
(2010/2203(INI))

Rahvusvahelise kaubanduse komisjon

Raportöör: Kader Arif

PR_INI

SISUKORD

	lehekülg
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK	3
SELETUSKIRI.....	8

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Euroopa Liidu tulevase rahvusvahelise investeerimispoliitika kohta (2010/2203(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 7. juuli 2010. aasta teatist nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele pealkirjaga „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole” (KOM(2010)0343), samuti komisjoni 7. juuli 2010. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse üleminekukord liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel sõlmitud investeeringuid käsitlevate kahepoolsete lepingute jaoks (KOM(2010)0344);
 - võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2010. aasta teatist pealkirjaga „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia” (KOM(2010)2020) ning komisjoni 9. novembri 2010. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele pealkirjaga „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika – ELi 2020. aasta strateegia keskne teema” (KOM(2010)0612);
 - võttes arvesse nõukogu 25. oktoobri 2010. aasta järeldusi Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika kohta¹;
 - võttes arvesse OECD ajakohastatud suuniseid rahvusvahelistele ettevõtetele;
 - võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikat liikmesriikide kohustuste rikkumise suhtes ja eelkõige 3. märtsi 2009. aasta otsust kohtuasjas komisjon v. Austria (C-205/06), 3. märtsi 2009. aasta otsust kohtuasjas komisjon v. Rootsi (C-249/06) ja 19. novembri 2009. aasta otsust kohtuasjas komisjon v. Soome (C-118/07);
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48;
 - võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni raportit ning majandus- ja rahanduskomisjoni arvamust (A7-0000/2011),
- A. arvestades, et Lissaboni lepinguga anti välismaised otseinvesteeringud ELi ainupädevusse, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõike 1 punktis e ning artiklites 206 ja 207;
- B. arvestades, et alates 1959. aastast on liikmesriigid kahepoolsetel tasandil sõlminud rohkem kui 1200 kahepoolset investeerimislepingut ja kokku on kahepoolseid investeerimislepinguid sõlmitud peaaegu 3000;
- C. arvestades, et üldtunnustatud seisukoha kohaselt parandavad sissepoole suunatud investeeringud võõrustajariikide konkurentsivõimet, kuid väljapoole suunatud

¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/117328.pdf

investeeringud võivad suurendada madala kvalifikatsiooniga töötajate kohandamisega seotud kulusid;

- D. arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 206 ja 207 välismaiseid otseinvesteeringuid ei määratleta; arvestades, et Euroopa Liidu Kohus on täpsustanud oma arusaama välismaiste otseinvesteeringute mõistest¹ kolme kriteeriumi alusel: neid tuleks käsitleda pikaajalise investeeringuna, mis moodustab vähemalt 10% sidusettevõtja omakapitalist/aktsiatest ja annab investorile halduskontrolli sidusettevõtja tegevuse üle; arvestades, et see määratlus on kooskõlas Rahvusvahelise Valuutafondi ja OECD vastavate definitsioonidega ning vastandub eelkõige portfelliinvesteeringutele ja intellektuaalomandi õigustele;
- E. arvestades, et mõned liikmesriigid kasutavad termini „välisinvestor” laia määratlust, mille kohaselt piisab ettevõtte riikkondsuse määramiseks lihtsalt postiaadressist; arvestades, et see on võimaldanud mõnedel ettevõtetel esitada kolmanda riigiga sõlmitud kahepoolse investeerimislepingu kaudu hagi oma riigi vastu; arvestades, et investorid on kasutanud seda võtet ka kaebuse esitamiseks kõige soodsamate kahepoolsete investeerimislepingute selekteerimiseks;
- F. arvestades, et uute suure investeerimisvõimega riikide tõusmine kohalikeks või üleilmseteks suurjõududeks on muutnud traditsioonilist arusaama, mille kohaselt olid investorid pärit üksnes arenenud riikidest;
- G. arvestades, et pärast esimesi vaidluste lahendamise juhtumeid 1990ndatel aastatel selgusid mitmed probleemid, eelkõige seoses võimaliku vastuoluga erasektori huvid ja riigiasutuste reguleerivate ülesannete vahel näiteks juhtudel, kus uue õigusakti vastuvõtmise tõttu mõistsid rahvusvahelised vahekohtunikud riigi süüdi kaudses sundvõõrandamises;
- H. arvestades, et Ameerika Ühendriigid ja Kanada, mis olid esimeste riikide hulgas, kel tuli selliste otsustega silmitsi seista, on kohandanud oma kahepoolse investeerimislepingu mudelit nii, et see piirab vahekohtule jäetud tõlgendamisruumi ja tagab riikliku sekkumise valdkonna parema kaitse;
- I. arvestades, et komisjon on koostanud loetelu riikidest, kellega hakatakse esmajärjekorras pidama läbirääkimisi esimeste investeerimislepingute suhtes (Kanada, Hiina, India, MERCOSUR, Venemaa ja Singapur),
1. märgib, et ELi uus ainupädevus välismaiste otseinvesteeringute osas esitab kahekordse väljakutse: ühelt poolt hallata olemasolevaid kahepoolseid investeerimislepinguid ja teiselt poolt määratleda Euroopa investeerimispoliitika, mis vastaks investorite ja sihtriikide ootustele, kuid ka ELi laiematele majandushuvidele ja välispoliitika eesmärkidele;
 2. tunneb heameelt ELi sellise uue pädevuse üle ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kasutama võimalust, et koostada koos Euroopa Parlamendiga terviklik ja sidus investeerimispoliitika, millega edendatakse kvaliteetseid investeeringuid ja antakse

¹ Euroopa Kohtu otsus C-446/04

positiivne panus majanduse, sotsiaalvaldkonna ja keskkonna arengusse;

3. tervitab komisjoni teatist „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole”, kuid rõhutab, et kuigi selles keskendutakse põhjalikult investorite kaitsele, tuleks selles pigem käsitleda vajadust kaitsta avaliku võimu reguleerimispädevust;
4. palub komisjonil meeles pidada mitme-, mõne- ja kahepoolset tasandil saadud kogemusi, eelkõige rahvusvahelist investeerimislepingut puudutavate OECD läbirääkimiste ebaõnnestumist;

Mõisted ja reguleerimisala

5. on seisukohal, et kõigile investeeringutele ei tohiks anda sama kõrget kaitset ning näiteks portfelliinvesteeringud ja intellektuaalomandi õigused tuleks ELi tulevikus sõlmitavate rahvusvaheliste investeerimislepingute reguleerimisalast välja jätta;
6. märgib murega, et läbirääkimised suure hulga erinevate investeeringute üle tooksid kaasa ainu- ja jagatud pädevuse segamise; on mures selle pärast, et kui liikmesriigid annavad komisjonile volitused pidada läbirääkimisi kõigi teemade üle, võib see kaasa tuua olulisi ELi poolseid järeleandmisi investeeringute valdkonnas, arvestades asjaolu, et juba niigi avatud majanduse tõttu on ELil vähe muid võimalusi rahvusvahelisi läbirääkimisi mõjutada;
7. rõhutab, et mõistet „välisinvestor” on vaja rangemalt määratleda, arvestades asjaolu, et laiad määratlused on põhjustanud kuritarvitusi, mida ei tohiks lubada;

Investorite kaitse

8. rõhutab, et investeerimislepingutes peab jätkuvalt jääma tähtsaimaks prioriteediks investorite kaitse;
9. kahtleb, kas komisjoni teatist käsitlevates nõukogu järeldustes esitatud nõue, et uus Euroopa õigusraamistik ei tohiks avaldada negatiivset mõju investoritele ega praeguste lepingute kohastele garantiidele, on saavutatav eesmärk; on seisukohal, et selliste laiade ja määratlemata kriteeriumite alusel saaks esitada vastuväiteid mis tahes uutele lepingutele;
10. usub, et vajadus määrata kindlaks parimad tavad, millele viidatakse ka nõukogu järeldustes, on mõistlikum ja tõhusam valik, võimaldades välja töötada Euroopa Liidu ühtse investeerimispoliitika;
11. on seisukohal, et ELi poolt tulevikus sõlmitavad investeerimislepingud peaksid sisaldama järgmisi standardeid:
 - mittediskrimineerimine (võrdne kohtlemine ja enamsoodustusrežiim), märkides, et välismaised ja siseriiklikud investorid peavad tegutsema „sarnastes tingimustes”;
 - õiglane ja võrdne kohtlemine, mis on kindlaks määratud rahvusvahelise tavaõigusega sätestatud kohtlemise taseme alusel;
 - kaitse sundvõõrandamise vastu, andes avalike ja erahuvide vahelise selge ja õiglase tasakaalu definitsiooni;

12. on siiski seisukohal, et ELi sõlmitavatest tulevastest investeerimislepingutest tuleks jätta välja nn katusklausel, mis võimaldab lisada kahepoolsete investeerimislepingute reguleerimisalasse kõik eraõiguslikud lepingud, mis on sõlmitud investori ja lepingut allkirjastava riigi vahel, ja mis teeb võimalikuks rahvusvahelise vahekohtu poole pöördumise sellise lepingu rikkumise korral;
13. palub komisjonil tagada, et peamiste arenenud riikidest kaubanduspartneritega peetavatel läbirääkimistel turulepääsu kohta saavutataks vastastikune kasu, pidades samal ajal meeles vajadust jätta tundlikud sektorid kokkulepetest välja ja säilitada asümmeetria ELi kaubandussuhetes arengumaadega;

Reguleerimisõiguse kaitsmine

14. rõhutab, et ELi poolt tulevikus sõlmitavate investeerimislepingutega tuleb kaitsta avaliku võimu sekkumisvõimalusi;
15. väljendab sügavat muret mõnede rahvusvaheliste vahekohtunike otsuse pärast tõlgendada investorite kaitset käsitlevaid sätteid laialt, mis on kaasa toonud avaliku võimu poolse õigusjärgse reguleerimise välistamise; palub komisjonil investorite kaitse standardid selgelt määratleda, et selliseid probleeme vältida;
16. kutsub komisjoni üles lisama kõikidesse tulevastesse lepingutesse eriklauslid, millega sätestatakse ELi ja liikmesriikide õigus reguleerida muu hulgas keskkonnakaitse, rahvatervise, töötajate ja tarbijate õiguste, tööstuspoliitika ja kultuurilise mitmekesisuse valdkonnas;
17. rõhutab, et komisjon koostab loetelu valdkondadest, mida tulevased lepingud ei hõlma, näiteks sellised tundlikud valdkonnad nagu kultuur, haridus ja riigikaitse jaoks strateegiliselt olulised valdkonnad; märgib, et EL peaks olema samuti teadlik arenguriikidest pärit partnerite muredest ja mitte nõudma edasist liberaliseerimist, kui partnerriik peab oma arengut silmas pidades vajalikuks kaitsta mõnda sektorit, eelkõige avalike teenuste valdkonda;

Sotsiaalsete ja keskkonnastandardite kaasamine

18. rõhutab, et ELi tulevane poliitika peab edendama investeeeringuid, mis on jätkusuutlikud, keskkonnasõbralikud (eriti kaevandustööstuses) ja edendavad investeeeringute objektiks olevates ettevõtetes kvaliteetseid töötingimusi; palub komisjonil lisada kõigisse tulevastesse lepingutesse viite rahvusvahelisi ettevõtteid käsitlevatele OECD ajakohastatud suunistele;
19. kordab – pidades silmas investeeeringuid käsitlevaid peatükke laiemates vabakaubanduslepingutes – oma nõuet, et igasse ELi poolt sõlmitavasse vabakaubanduslepingusse lisataks ettevõtete sotsiaalse vastutuse klausel ja õiguslikult siduvad sotsiaalvaldkonda ja keskkonda puudutavad klauslid;
20. taotleb selliste klauslite lisamist ka individuaalsete investeeeringute nendesse peatükkidesse, millele kohaldatakse vaidluste lahendamise mehhanismi;
21. väljendab heameelt asjaolu üle, et mitmed kehtivad kahepoolsed investeeeringud

juba sisaldavadki klauslit, mis keelab investeringute ligimeelitamiseks leevendada sotsiaalseid või keskkonnaalaseid õigusakte, ja palub komisjonil lisada selline klausel tulevastesse lepingutesse;

Vaidluste lahendamise mehhanism ja ELi vastutus

22. on seisukohal, et praegu kehtivat vaidluste lahendamise süsteemi on vaja põhjalikult muuta, et lisada sellesse rohkem läbipaistvust, poolte võimalus otsus edasi kaevata, kohustus kasutada ära kõik kohalikud õiguskaitsevahendid (kui see on asjakohane), võimalus kasutada *amicus curiae* seisukohti ja kohustus valida üks ainus vahekohtu pidamise koht;
23. palub, et komisjon ja liikmesriigid aktsepteeriks neile oluliste rahvusvaheliste osalejatena pandud vastutust ja teeksid tööd ICSIDI ja UNCITRALi eeskirjadesse vajalike reformide tegemiseks;
24. palub komisjonil pakkuda lahendusi, mis võimaldaksid ametiühingutel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel võtta meetmeid selliste investorite vastu, kes ei täida ühiskonna ja keskkonnaga seotud kohustusi;
25. palub komisjonil esitada võimalikult kiiresti määrus selle kohta, kuidas tuleks jagada vastutus ELi ja liikmesriikide tasandi vahel eelkõige majanduslikus mõttes, kui EL jääb rahvusvahelises vahekohtus kaotajaks;

Partnerite valik ja Euroopa Parlamendi volitused

26. toetab põhimõtet, mille kohaselt on ELi tulevaste investeerimislepingute sõlmimiseks prioriteetsed partnerid riigid, millel on suur turupotentsiaal, kuid kus välisinvesteeringud vajavad paremat kaitset;
27. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid võtaksid parlamendi seisukohta täiel määral arvesse enne investeerimisläbirääkimiste alustamist ja ka selliste läbirääkimiste jooksul; tuletab meelde Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahelisi suhteid käsitleva raamkokkuleppe sisu ja palub komisjonil konsulteerida parlamendiga esialgsete läbirääkimisvolituste asjus piisavalt aegsasti, et parlament saaks esitada oma seisukoha, mida komisjon ja nõukogu peavad omakorda nõuetekohaselt arvesse võtma;

o

o o

28. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikidele, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

SELETUSKIRI

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 206 ja 207 kohaselt kuuluvad välismaised otseinvesteeringud ELi ainupädevusse. Sellise oluline areng esitab kahekordse väljakutse – ühelt poolt tuleb hallata liikmesriikide sõlmitud juba rohkem kui 1200 kahepoolset investeerimislepingut ning teisalt tuleb määratleda Euroopa tulevane investeerimispoliitika, mis vastaks nii investorite kui ka sihtriikide ootustele ja peaks samas silmas ELi välistegevuse eesmärke.

Seda ühisesse kaubanduspoliitikasse integreeritavat tulevast poliitikat määratletakse eelkõige senise investeerimispoliitika analüüsimise kaudu.

Kahepoolsetel tasandil on alates 1959. aastast allkirjastatud ligikaudu 3000 kahepoolset investeerimislepingut. Need lepingud, mis sõlmiti peamiselt arenenud ja arenguriikide vahel, peavad silmas arenenud riikide investorite õiguslikku ja rahalist kaitset ning on üles ehitatud kolme järgmise prioriteedi alusel: mittediskrimineerimine, investorite ja nende investeeringute kaitse ning nende põhimõtete täitmist tagava õigusliku mehhanismi olemasolu, võimalusega pöörduda rahvusvahelisse vahekohtusse. Kuid esimeste nõuete esitamisel 1990. aastatel tulid ilmsiks mitmed probleemid, sealhulgas erahuvide ja avaliku võimu reguleerimiskohustuse vahelise konflikti tekkimise oht.

Mitme- ja mõnepoolsetel tasandil ebaõnnestusid OECD investeerimisalased läbirääkimised, kus aruteludes rahvusvahelise investeerimislepingu üle takerduti 1998. aastal küsimuses, mis käsitles võimalust kaitsta riigipoolset sekkumist, mida polnud enam võimalik erahuvidest sõltumatult teostada. Läbirääkimisi taasalustati 2004. aastal WTOs, kuid need katkesid uuesti arenguriikide samal alusel esitatud kaebuste tõttu. Euroopa tulevase investeerimispoliitika määratlemise kõigil astmetel tuleb arvestada nende minevikusündmustega.

(1) Mõisted ja reguleerimisala

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 206 ja 207 kohaselt kuuluvad vaid välismaised otseinvesteeringud ELi ainupädevusse. Euroopa Kohtu otsustes lähtutakse määratluse andmisel kolmest kriteeriumist: neid tuleks käsitleda pikaajalise investeeringuna, mis moodustab vähemalt 10% sidusettevõtja omakapitalist/aktsiatest ja annab investorile halduskontrolli sidusettevõtja tegevuse üle. See määratlus on kooskõlas Rahvusvahelise Valuutafondi ja OECD vastavate definitsioonidega ning vastandub eelkõige portfelliinvesteeringutele, ettevõtte võlakirjadele ja intellektuaalomandi õigustele.

Raportöör on seisukohal, et kõigile investeeringutele ei tohiks anda sama kõrget kaitset ning näiteks lühiajalised ja spekulatiivse iseloomuga investeeringud ei vääri sama taseme kaitset kui pikaajalised investeeringud. Raportöör soovib seetõttu, et tulevaste Euroopa lepingute reguleerimisalas oleksid ainult välismaised otseinvesteeringud.

Kui liikmesriigid annavad komisjonile volitused pidada läbirääkimisi erinevat liiki investeeringute üle, võib sellega kaasneda oht oluliste ELi poolsete järeleandmistega tegemiseks investeeringute valdkonnas, sest ELi äärmiselt avatud majanduse tõttu on tal vähe muid hoobasid rahvusvaheliste läbirääkimiste mõjutamiseks. Komisjon ja liikmesriigid peaksid samuti arvesse võtma, et kui tegemist on segalepingutega, tuleb need kõikide riikide parlamentides ratifitseerida ning see käivitab laialdase avaliku arutelu.

Mitmes liikmesriigis rakendatakse laiaulatuslikke määratlusi, mistõttu ettevõtte riikkondsuse määramiseks piisab lihtsast postiaadressist. See on võimaldanud mõnel ettevõtjal hiilida kõrvale oma riigi õigusmehhanismidest: kasutades filiaale või välisinvestoreid, võivad ettevõtjad esitada oma riigi vastu nõude kolmandate riikidega sõlmitud kahepoolsete investeerimislepingute alusel. Investorid on kasutanud seda võtet ka kahepoolsete investeerimislepingute valimiseks, mis on kaebuse esitamiseks kõige soodsamad. On selge, et taolist praktikat ei tohi lubada.

(2) Investorite kaitse

Investeerimislepingute sõlmimisel on jätkuvalt prioriteediks investorite kaitse. Komisjoni teatist käsitlevates järeldustes rõhutab nõukogu, et uus Euroopa õigusraamistik ei tohiks avaldada negatiivset mõju olemasolevate lepingute kohasele investorite kaitsele ega nende lepingutega antud tagatistele. Selline piirav kriteerium võib osutada tõeliseks takistuseks ja muuta komisjonile võimatuks liikmesriikidele vastuvõetava lepingu sõlmimise. Vajadus määrata kindlaks parimad tavad, millele viidatakse ka nõukogu järeldustes, näib olevat mõistlikum ja tõhusam valik, kuna see võimaldab määrata kindlaks Euroopa Liidu ühtse investeerimispoliitika väljatöötamise põhimõtted.

Komisjon eristab suhtelisi (mittediskrimineerimine) ja absoluutseid (õiglase ja võrdne kohtlemine, sundvõõrandamise hüvitis) kaitse tagatise. Mis puudutab mittediskrimineerimise põhimõtteid, on oluline märkida, et pädevuse ülekandmine Euroopa tasandile peaks võimaldama suuremat järjekindlust ning andma ELile kaalukust investeringute üleilmset haldamist käsitlevatel mitmepoolsetel aruteludel.

Peamiste arenenud riikidest kaubanduspartneritega peetavatel läbirääkimistel turulepääsu kohta on tarvis tagada vastastikuse kasu saavutamine, lähtudes samas vajadusest jätta tundlikud sektorid kokkulepetest välja ja säilitada asümmeetria ELi kaubandussuhetes arengumaadega.

(3) Riikliku sekkumise valdkonna kaitse

ELi tulevase investeerimispoliitika määratlemisel on kesksel kohal riigipoolse sekkumise valdkonna kaitse küsimus. Uute tugeva investeerimisvõimega riikide tõus kohalikeks või üleilmseteks suurvõimudeks on muutnud traditsioonilist arusaama, mille kohaselt on investorid pärit üksnes arenenud riikidest, ning Euroopa Liit peab meeles pidama, et võimaliku agressiivse välismaise investeeringu eest tuleb end kaitsta.

Kasvab juhtude arv, mil uue õigusakti vastuvõtmise tõttu mõisteti riik süüdi kaudes sundvõõrandamises. Meelde tuletamist väärivad mitu näidet, eriti juhtum, kui kolm ettevõtet süüdistas Argentinat vee hinna külmutamises tarbijatele pärast 2001. aasta majanduskriisi. ICSID kinnitas 2010. aasta juuli otsusega, et Argentina valitsus rikkus õiglase ja võrdse kohtlemise põhimõtet. Kohus ei nõustunud Argentina valitsuse väitega, nagu oleks see olnud hädavajalik.

Ameerika Ühendriigid ja Kanada, kes esimeste riikide hulgas said kannatada Põhja-Ameerika vabakaubanduse kokkuleppe üleliia ebamäärase sõnastuse tõttu, on kohandanud oma kahepoolse investeerimislepingu mudelit eesmärgiga piirata kohtunike tõlgendamisvabadust, tagades riikliku sekkumise valdkonna parema kaitse. EL peaks seetõttu lisama kõikidesse tulevastesse lepingutesse eriklausli, millega sätestatakse ELi ja liikmesriikide õigus

reguleerida muu hulgas keskkonnakaitse, rahvatervise, töötajate ja tarbijate õiguste, tööstuspoliitika ja kultuurilise mitmekesisuse valdkonnas.

Lisaks tuleks rangelt määratleda kaitseenormid, et vältida rahvusvaheliste investorite pahatahtlikke tõlgendusi. Need peavad eelkõige sisaldama järgmisi punkte:

- mittediskrimineerimine (riigipõhine kohtlemine ja enamsoodustatud riikide kohtlemine) peab looma aluse välis- ja kodumaiste investorite võrdlemiseks, täpsustades samalaadsetel tingimustel tegutsemise vajadust;
- õiglane ja võrdne kohtlemine peab olema määratletud rahvusvahelise tavaõigusega sätestatud kohtlemise taseme alusel;
- kaitse sundvõõrandamise eest peab võimaldama selget ja õiglast tasakaalu mitmesuguste avalike ja erahuvide vahel.

Tulevastest lepingutest tuleks jätta välja nn katusklausel, mis võimaldab lisada kahepoolsete investeerimislepingute reguleerimisalasse kõik eraõiguslikud lepingud, mis on sõlmitud investori ja lepingut allkirjastava riigi vahel.

Komisjon ja liikmesriigid koostavad loetelu valdkondadest, mis tulevaste lepingute reguleerimisalast välja jäetakse, näiteks riigikaitse jaoks strateegiliselt olulised valdkonnad ning sellised tundlikud valdkonnad nagu kultuur ja haridus. Euroopa peab olema tähelepanelik ka arenguriikidest pärit partnerite murede suhtes ning mitte nõudma edasist liberaliseerimist, kui partnerriik peab oma arengut silmas pidades vajalikuks kaitsta mõnda sektorit, eelkõige avalike teenuste valdkonnas.

(4) Sotsiaalsete ja keskkonnastandardite kaasamine

ELi tulevane poliitika peab edendama investeringuid, mis on jätkusuutlikud, keskkonnasõbralikud (eriti kaevandustööstuses) ja edendavad välisinvesteeringute objektiks olevates ettevõtetes häid töötingimusi. EL peaks toetama hiljuti ajakohastatud OECD suuniseid, mille eesmärgiks on edendada rahvusvaheliste ettevõtete vastutustundlikku käitumist. Igale investeerimislepingule peaks olema lisatud sotsiaalsete ja keskkonnastandardite kogu, hoolimata sellest, kas EL peab investeerimisalaseid läbirääkimisi vabakaubanduslepingu üle peetavate laiemate läbirääkimiste raames või käsitlevad läbirääkimised individuaalset investeerimislepingut.

Esimesel juhul tasub meenutada Euroopa Parlamendi nõudmist, et ettevõtete sotsiaalse vastutuse säte tuleb lisada Euroopa Liidu allkirjastatud mis tahes vabakaubanduslepingusse. See peab sisaldama läbipaistvuse ja järelevalve kohustust, samuti võimalust pöörduda kohtu poole neil, keda nende sätete mittetäitmine kahjustab. Keskkonnaküsimustes peab Euroopa poliitika eesmärk olema edendada bioloogilise mitmekesisuse kaitset, tehnosiirde ja infrastruktuuri parandamist ning suutlikkuse suurendamist.

Individaalsetele investeerimislepingutele tuleb lisada kohustuslikud sotsiaalsed ja keskkonnastandardid. Mitmed kehtivad kahepoolsed investeerimislepingud juba sisaldavadki klauslit, mis keelab investeringute ligimeelitamiseks leevendada sotsiaalseid või keskkonnavalaseid õigusakte; nimetatud klausel tuleb lisada kõigisse tulevastesse lepingutesse.

(5) Vaidluste lahendamise mehhanism ja ELi rahvusvaheline vastutus

Praegu kehtivat vaidluste lahendamise süsteemi, mida reguleeritakse peamiselt ICSID konventsiooniga sätestatud või UNCTADi reeglitega, tuleb põhjalikult muuta; vaja on kaasata mitmeid põhielemente nagu suurem läbipaistvus kohtuasjades ja kohtuotsuste sisus, poolte võimalus otsus edasi kaevata, kohustus kasutada ära kõik kohalikud õiguskaitsevahendid (kui see on asjakohane) enne rahvusvahelise vahekohtu menetluse algatamist, võimalus kasutada *amicus curiae*' seisukohti ning kohustus valida üks kindel vahekohus, vältides meelepärase kohtualluvuse otsimist.

Lisaks viidatakse teatistes võimalusele kehtestada riikidevaheline vaidluste lahendamise menetlus. Euroopa poliitika peab seadma kõrgemaid eesmärke ja võimaldama kohtu poole pöördumist ka ametiühingutel või kodanikuühiskonna organisatsioonidel – see oleks ainus viis kontrollida lepinguosaliste poolset sotsiaalsete ja keskkonnaalaste kohustuste täitmist.

Veel üheks küsimuseks on ELi vastutus rahvusvahelise üldsuse ees, pidades eelkõige silmas rahalist külge: kui kohus mõistab süüdi Euroopa Liidu, siis kelle kanda jäävad rahalised tagajärjed? Komisjon ja liikmesriigid peavad sellele küsimusele võimalikult kiiresti vastuse leidma.

(6) Partnerite valik ja Euroopa Parlamendi volitused

Komisjon on koostanud eelistatavate partnerite nimekirja, kuhu kuuluvad Kanada, Hiina, India, Mercosur, Venemaa ja Singapur. See valik tehti kahe kriteeriumi alusel, milleks olid turupotentsiaal ja välisinvesteeringute parema kaitse vajadus.

Komisjon väitis lisaks, et ta ei soovi luua lepingumudelit, mida kohaldatakse võrdselt kõikide kaubanduspartnerite suhtes. Kuigi selle lähenemisviisi kasuks räägib vajadus kohanduda iga partneri konkreetsele olukorrale, ei tohiks mingil juhul olla liialt valiv eelnevates lõikudes kirjeldatud peamiste elementide suhtes.

Kokkuvõttes peab raportöör esmatähtsaks seda, et komisjon ja nõukogu kuulaksid ära ja võtaksid arvesse Euroopa Parlamendi seisukoha tulevase investeerimispoliitika kohta enne investeerimisalaseid läbirääkimisi, mida peetakse esimeste partnerite – Kanada, India ja Singapuriga. See tähendab, et komisjon ei tohiks esitada oma läbirääkimisvolituste eelnõu nõukogule enne parlamendis resolutsiooni vastu võtmist. Samal ajal peab Euroopa Parlament tagama, et täiel määral võetaks arvesse Lissaboni lepingu järgseid parlamendi uusi volitusi ning komisjoni ja parlamendi vahelist raamkokkulepet, millele vastavalt tuleb parlamendile võimalikult vara saata läbirääkimiste mandaadid seisukoha võtmiseks, millega komisjon ja nõukogu peavad nõuetekohaselt arvestama.